

Izaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniki prostori
2607 S. Lawrence Ave.
Office of Publication
2607 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXV. Cena lista je \$6.00. Entered as second-class matter January 28, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., petek, 15. aprila (April 15), 1932. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 90

PREKINJENJE NA RAZOROŽITVENI KONFERENCI

Delegati bodo obnovili diskuzije po prihodu ameriškega državnega tajnika. Zastopnika Francije in Anglije odpotovali domov

Zeneva, 14. apr.—Ko je Hugh Gibson, ameriški delegat, predložil svoj načrt glede odprave napadalnega orožja na kopnem, to je tankov, težke artiljerije in strupenih plinov, kar je izrazilo veliko opozicijo pri francoski delegaciji, je ugrajal, naj konferenca glasuje o tem načrtu v teku enega tedna.

To je sedaj izključeno. Konferenca, ki se je pred kratkim vrnila s počitnic, je po tridnevni brezplodni diskuziji o prihodnjem razorožitvenem načrtu, kot sedaj izgleda, bo morala ameriška delegacija napeti vse sile, da reši svoj načrt pred pokopom, ki se mu obeta.

Gotovo je, da so delegati, ki so, predno je konferenca odšla na počitnice, vpili in objeljavali, da se bodo resno oprijeli reševanja problema, pričeli uvidevati, da ne bodo dosegli nikakih uspehov, dokler ne bodo končane parlamentarne volitve v Franciji.

Francoski premijer Tardieu in njegov sin, angleški zunanji minister, sta sinoči zapustila Zenevo. Simon je z letalom odpotoval v London, kjer bo konferiral z Andrew Mellonom, ameriškim poslanikom. Iz Londona bo potem šel v Pariz, kjer bo prisostvoval banketu, katerega bo Tardieu priredil ameriškomu državnemu tajniku Stimsonu, ki prispe jutri v Havre na parniku Ile de France.

Da se bo razgovor med Simonom in Mellonom nanašal na vprašanje vojnih dolgov in reparacijsko konferenco, ki se odpravi v Lausanni, Švica, in da bo tudi Tardieu in Stimson razpravljala o teh stvareh, je jasno. Gotovo je, da bo to vprašanje zanešeno tudi na razorožitveno konferenco, ki se odpravi v ponedeljek.

Predno se je razorožitvena konferenca izrekla za odgoditev, se je za ameriški načrt zavzel načelnik italijanske delegacije, zunanji minister Dino Grandi. Grandi je odobril ameriško idejo kvalitativne omejitve oboroževanja na kopnem, poleg tega sta pa delegaciji Italije in Japonske pokazali navdušenje za revizijo navalističnih pogodb.

Marsh priporoča obdavičenje bogatinov

Washington, D. C. — Benjamin C. Marsh, direktor Ljudske lobije, je na zaslišanju pred senatnim finančnim komitejem priporočal, naj kongres naloži 75 odstotkov davka na premoženja od deset milijonov dolarjev in več. Dalje je ugrajal stopnjevalne dodatne davke na dohodke od \$10,000 naprej.

Bugniazet izvoljen za predsednika delavske zavarovalne zadrage

Washington, D. C. — G. M. Bugniazet, tajnik mednarodne unije električarjev, je bil izvoljen za predsednika Union Cooperative Insurance Association, na mesto, ki je bilo izpraznjeno v sled smrti prejšnjega predsednika.

Sinček ameriškega državnega zabranjen vstop

Cleveland, O. — Naselniške oblasti so odredile vstop v Združeno državo nekemu 10-letnemu fantku, ki je bil rojen na Poljskem. Oba starša sta ameriška državljanja in oče ima stalno delo. Sinček čaka na Kubi, dokler ni rešen ta slučaj in dovoljen prihod k staršem.

Prebujanje farmarjev v Michiganu

Izrekli so se za večje politično udejstvovanje in sprejeli program

Stanton, Mich. — (FP) — Radi propaščanja poljedeljstva je med farmarji v centralnem Michiganu opaziti večje politično prebujanje in iskanje izhoda iz situacije. Da ni to gibanje puho, ampak sloni na zahtevah za ekonomsko preuredbo, pokazuje program Farmers' Progressive Association iz okraja Montcalm, o katerem njeni voditelji pravijo, da je edina rešitev za farmarje. Sprejet je bil na zadnjem zborovanju in zahteva:

Podržavljenje vseh naravnih virov in vsakdanjih ljudskih potrebščin: sredstev za razsvetljavo in gorkoto, električno silo in transportacijo; visoke davke na dohodke in dedščine monopolističnega razreda; protekiranje mlekarke industrije potom zadostnega davka na umetno maslo; pospeševanje farmarskih tržnih združenj, kreditnih agencij in ustanovitve mestnih tržnih departamentov, ki naj kupujejo pridelke od farmarskih združenj in jih prodajajo direktno konzumentom; odprava vojnih profitov; razvoj močnega unijskega gibanja; restriktivna zakonodaja proti centralizirani kontroli kreditnega in bančnega sistema; državno zavarovanje v vseh področjih, vključno proti brezposelnosti in za starost.

Po sedanjih mišljih bo Farmarska progresivna asociacija aktivno posegla v politični boj in nominirala svoje kandidate v državno legislaturo. Glede narodne politične afiliacije je vprašanje zaenkrat še nerešeno.

Thomas opozarja na posledice krize

Brezposelnost bodo kmalu prisiljeni krasti, umirati ali pa revoltirati

New York. — (FP) — Radi naglega črpanja blaginje raznih pomožnih skladov bo 200,000 družin postavljenih na ceste po prvem juniju, ko bodo izčrpana zadnja sredstva. Slična situacija kot v New Yorku se razvija po vsej deželi. "Ako New York in dežela v bližnji bodočnosti ne o svoji program za energično postopanje z izredno situacijo," pravi Thomas, "tedaj drvim naproti izgredom in krvolitju, katere bomo sami zakrivali. Brezposelnost ne nudimo druge alternative kot da krajejo, stradajo ali se zatečejo k izgredom."

V New Yorku je kampanja za zbiranje novih prispevkov. Vrš se od hiše do hiše in jo imenujejo "block-aid." V najboljšem slučaju bo prinesla pa le \$2,500,000, v pomočne svrhe do sredi poletja pa potrebujejo najmanj sto milijonov dolarjev. Kljub temu je mestna vlada preklcala vse načrte javnih del v vsoti 185 milijonov. Krivdo zvrzala na bankirje, ker so odpovedali kredit. Norman Thomas je županu pridrtil, da so bankirji veliko zakrivali in dostavili, da je enako kriva tudi vlada. "Lahko prihranite 20 milijonov na leto, ako znižate visoke plače na vrhu in s tem ustvarite pogoje za nove kredite," je dejal Thomas.

Nove ovire za male publikacije

Washington. — F. J. Schlink, predsednik Consumers Research, Inc., je poslal pisma vsem progresivnim senatorjem in kongresnikom, v katerem protestira proti nameravi obremenitvi malih publikacij. Ta obremenitev je davčna postavka za \$100, katere bi morala plačati vsaka publikacija za dovoljenje drugega poštnega razreda. Schlinkovo stališče je, da konservativci nameravajo uzakoniti to postavko z namenom, da ovirajo razvoj manjših radikalnih publikacij.

NEMČIJA RAZPUSTILA FAŠISTIČNO ARMADO

Vlada je objavila deklaracijo, v kateri pojasnjuje akcijo. Hitlerjeva stranka smatra ta korak za dobro propagando

Berlin, 14. apr. — Predsednik Hindenburg je včeraj odredil razpust Hitlerjeve fašistične armade s posebno zaslonno naredbo, katero so mu prej priporočili kancelar Bruening in ostali člani kabineta.

Policija je šla takoj na delo in pričela zapirati urade in barake fašistične armade, ki jo tvorijo "sunkovne" čete, "Sturm Abteilung" in "Schultz Staffel". Ta armada šteje krog 400,000 mož.

"Zagotovil sem vlado, da bodo moji možje ostali mirni", je bil Hitlerjev komentar. "Z razpustom si je vlada naložila breme odgovornosti na svoje rame."

Vlada je v zvezi z zaslonno naredbo podala daljšo izjavo, v kateri pojasnjuje, zakaj je razpustila fašistično armado. "V vseh podrobnostih so te organizacije slične regularnim militarističnim formacijam", je rečeno v izjavi. "Predstavljajo privatno armado politične stranke, dasi so deloma brez orožja. Združujejo jih militaristična pravila in disciplina. To so grupe, ki lahko delujejo kot vojska in policijska sila in lahko vršijo nasilja, s katerimi si podvržejo prebivalstvo pod svojo kontrolo."

"Taka bojovna organizacija, ki je država v državi, povzroča vznemirjenje med mirujočimi državljani. Organizirana sila mora biti v rokah države. V drugih rokah je nevarna, ker izkiva konflikte in lahko dovede do civilne vojne."

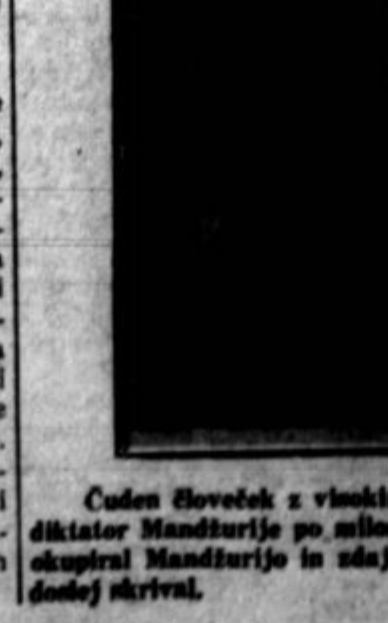
Vlada dalje pravi, da je podvela slične korake l. 1929, ko je razpustila organizacijo "Bojevniki rdeče fronte", ki je s svojimi aktivnostmi ogrožala mir. V Hitlerjevem taboru smatrajo zaslonno naredbo za dobro propagando, kajti vsi zatiralni ukrepi povečajo navdušenje pri pristajih in članih preganjane stranke. Pravijo, da jim sedaj ne bo treba skrbeti za nasiljevanje članov fašistične armade, ki so stanovali v barakah. To je bilo težko finančno breme za fašistično stranko.

Socialisti otvorijo kampanjo z banketom

Chicago. — Ameriški socialisti bodo otvorili predsedniško kampanjo z velikim banketom v Chicagu takoj po zaključku konvencije v Milwaukeeju. Vršil se bo v sredo zvečer dne 25. maja v Steuben poslopju, 24. nadstropje, 188 W. Randolph st. Pričakuje se tisoč ljudi. Vstopnina je \$1.25.

Glavni govorniki bodo Norman Thomas, milvaški župan Hoan, Morris Hillquit, Heywood Broun, B. C. Vladeck in Roy Burt, kandidat stranke za govnatelj v Illinoisu. Stolorav, naterjal bo Wm. A. Cunnah, kandidat Farmer-Labor Party za državnega pravdnika v Chicagu.

Čuden človeček z visokim pokrivalom na tej sliki je Henry Pu-ji, nekdanji kitajski cenzor in zdaj diktator Mandžurije po milosti japonske armade. Levo od njega je japonski general Honjo, ki je okupiral Mandžurijo in zdaj diktira temu človečku, kaj ima diktirati. Pu-ji je slabši, ki se je do sedaj skrival.

Pinchot obsoja vlado bogatinov

Vladi diktirajo, ker kontrolirajo obe stranki. Do bogastva so prišli potom posebnih privilegijev

Cleveland, O. — (FP) — "Ameriški denarni baroni že leta diktirajo, kupujejo in plačujejo vladno politiko, s katero usmerjajo razvoj dežele," je rekel pennsylvanski guverner Pinchot, ko je te dni govoril v Clevelandu.

"Skozi več let se slepijo ameriško ljudstvo. Uspavali so ga z argumentom, da je najbolje, ako so narodne afere v rokah teh ljudi. Pomembno pa je, da je bilo l. 1929 513 Američanov, ki so imeli več kot en milijon dohodkov vsak, ali skupaj nad \$1,200,000,000."

"Do tega bogastva so prišli potom posebnih privilegijev; od naravnih zakladov dežele, železnice, javnih naprav, uvozne carine in kontrole vlade."

"Tiranija koncentriranega bogastva je danes ravno tako realna in opresivna kot je bila angleška v 18. stoletju napram ameriškim kolonijam. V prid bogatinom je Mellon kot zakladniški tajnik storil več kot kateri drugi tajnik od časa Hamiltona. Redukcija posebnega davka na dohodke in odprava davka na darila je samo l. 1929 prinesla tem 513 denarnim mogotcem pol milijarde dolarjev."

"Državna blaginja bi danes ne imela deficita, ampak prebitka, ako bi bili dohodki teh 513 oseb toliko obdavčeni, kot leta 1927. Incidentno si je tudi Mellon samo l. 1926 prihranil \$828,348 z znižanjem posebnega davka na dohodke."

Pinchot pravi, da je Hooverjeva administracija izdajala ves čas krize razne optimistične in lažnjive izjave o situaciji "na povelje bogatih nadzornikov—in ta povelja so bila striktno izvajana."

"Nikakega dvoma ni, da je bila La Follett-Costiganova predloga za federalno pomoč poražena na zahtevo administracije. Magnate ni zanimalo dejstvo, da je predloga pomenila za milijone trpečih Američanov pomoč proti stradanju in mrazu. Za nje je bilo edino vprašanje, da bi s sprejetjem predloge morali dati nekaj svojega bogastva."

"Prizadevanje za obdavičenje nakupa pomeni več kot golo kontrolo vlade po finančnih; pomeni, da dominirajo obe stranki isti interesi in jih rabijo v iste namene—jemati denar ljudstvu in ga dajati bogatinom."

Japonec pretepla sina ameriškega senatorja

Tokio, 14. apr. — Dva Japonca sta včeraj napadla Alberta J. Beveridgea, sina bivšega zveznega senatorja iz Indiane, v Yokohami. Beveridge je pozneje izpovedal, da sta ga udarila po glavi s steklenico brez vsakega vzroka, ker sta menila, da bosta pri njem našla denar. Beveridge je padel v nezavest, a se je pozneje privlekel v trgovski del mesta, kjer je dobil zdravniško pomoč.

UNIJA ZVEZNIH USLUŽBENCEV SVARI KONGRES

Ponovila je svoj protest proti redukcijam, ki jih ugrajajo nekateri senatorji

Washington, D. C. — (FP) — Narodna federacija federalnih uslužbencev je podala izjavo, v kateri opozarja kongres na resne posledice, ako bo v sedanjih krizi skušal omejiti aktivnosti vladnih departamentov. Priporoča znanstveno študijo vseh departamentov in birojev, predno se kongres izreče za konsolidacijo raznih oddelkov in komisij. Naznanila je tudi, da se bo uprla redukcijam plač kot to zahtevajo nekateri kongresniki in senatorji.

"Sedanj čas, ko ljudstvo išče pri vladi pomoč in zaščito, je zelo neugoden za uvajanje nereda, ki imajo namen zmanjšati učinkovitost vladnih departamentov," so glas izjavo.

Najbolj glasen v zahtevah za redukcijo plač je senator Robinson iz Arkanzasa. Dejal je, da je redukcija potrebna, če hoče kongres uravnovesiti budžet. Robinsonove argumente je pobijal senator Couzens. Rekel je, da povprečna plača zveznih uslužbencev je le \$1,441 na leto in da Robinsonov predlog podpirajo zastopniki velebiznisa, ki sami vlečejo ogromne plače.

Reprezentante delavskih organizacij v Washingtonu sedaj obkrožujejo člani kongresa, ker hočejo zvedeti njihovo mnenje o tem vprašanju. Prepričani so, da so podporniki Hooverjeve administracije bolj navdušeni za redukcije plač kot pa za konsolidacijo raznih vladnih departamentov, ki naj bi znižala vladne izdatke.

Ameriški uradnik vidi rdeče strahove

Davčni komisar ne verjame, da ni prisilnega dela v Rusiji

Washington. — (FP) — Zvezni colniški komisar F. X. Eble hoče na vsak način prikazati Rusijo kot deželo, kjer vlada prisilno delo. Ko je bila poklicana pred pomožnega zakladniškega tajnika Lowmana miss Cora Rubin, privatna tajnica senatorja Boraha, da pove, ali je lansko poletje na svojem opazovanju v Rusiji videla prisilno delo predvsem v premogovni industriji. Rekla je, da ne.

Ona je obiskala le sovjetske premogovnike mehkega premoga, ne pa antracitnih. O razmerah teh ruskih rudarjev je rekla, da misli, "da so bolj plačani, bolj oblečeni in žive bolj kot pa ameriški rudarji na mehkem premogovnem polju."

Komisarju Ebleju, ki bi rad videl embargo na sovjetski trdi premog, ta izjava ni bila všeč. Sugeriral je, da "suzenstvo mogoče obstaja pa v rudnikih, polju, zemljo, "kjer ni vidno in kjer mogoče držijo rudarje prisilno, kot na primer pri nas mule."

Obnovitev rudarskih pogajanj

Razgovori se bodo vlekli najmanj tri tedne. Zastopnik operatorjev urgira, redukcijo mezde

Chicago, 14. apr. — Pogajanja glede nove mezdne pogodbe med zastopniki dvajsetega premožnega distrikta in operatorji, ki naj bi nadomestila staro, katere je potekla 1. aprila, so se včeraj obnovila v hotelu Majestic. Kot kaže potek diskuzij, bodo pogajanja trajala najmanj tri ali štiri tedne.

Dasi je večina premogovnikov v Illinoisu prenehala s obratom, je John Walker, predsednik dvajsetega distrikta, izjavil, da je ostalo na delu krog šest tisoč rudarjev pri nekaterih kompanijah, ki obratujejo svoje premožnike v soglasju z določbami stare pogodbe.

Poročano je bilo, da je W. J. Jenkins, zastopnik asociacije operatorjev, predlagal redukcijo mezde od \$6.10 na dan na \$4.50, toda Walker je to poročilo ignoriral.

Obe skupini trdita, da se diskuzije nadaljujejo v prijateljskem tonu. Pododsek za mezdno lestvico je na delu s proučevanjem obratovalnih stroškov. Na bazi pregleda bo potem predložil načrt, ki bo dovoljeval najvišje mezde, obenem pa primeren dobiček za operatorje.

Swoboda izključen iz socialistične stranke

Racine, Wis. — William J. Swoboda, ki je bil izvoljen za župana na socialistični listi, je bil izključen iz socialistične stranke, ker je kršil načela stranke.

Swoboda je izjavil, da se je upri diktaturi milvaškega centralnega odbora socialistične stranke, ker je zahteval, da potrdi nekatera akcije, katere on ni odobral. Na neki seji protisocialističnih aldermanov je dejal, da se ne bo pokoril diktatom ene frakcije, temveč da bo sastopal koristi vsega prebivalstva, ki ga je izvolilo. Dalje je dejal, da Racine ni socialistično mesto in da aplot dvomi, da bi kdaj postalo, ker ne morejo socialisti spraviti skupaj več kot dvatisoč glasov.

Državna eksekutiva stranke pravi, da je bil izključen radi "akcij, ki ne pristojajo socialistom in so proti interesom ljudstva in proti principom socialistične stranke". Eksekutiva zahteva, da Swoboda odstopi kot župan. Ako pa tega ne stori, bo uvedeno proti njemu sodno postopanje radi nekih transakcij, vsled katerih je bil izključen.

Kaznovana radi odklopitev unionista

Spartanburg, S. C. — Superintendent Pacific Mills predilnice G. M. Hamrick, kakor tudi družba sta bila kaznovana na \$50 globe in 30 dni zapore vsak radi odklopitev delovodja Walter Holcomba, ker je bil na sumu, da je član unije. Državni zakon to namreč izrečno prepoveduje. Obratovodja pa evidence ni mogel utajiti, ker je na odslovljeni listek navedel omenjeni vzrok.

Kako bo korporacija prestala 30 dni zapore, ako bo višje sodišče potrdilo kazni, je vprašanje, ker kljub temu, da je v legalnem jeziku smatrana za "osebo", je ne bo mogli spraviti v ječo. Družba je vzela priziv, ker pravi, da je omenjeni zakon protustaven, češ, da ovira pravico svobodnega odslavljanja ali namerjanja delavcev.

Poljski colniški uradniki v zadržeh

Gdynia, Poljska, 14. apr. — Egiptski faraoni se bi preobrnil v svojih grobnicah, ako bi na kakšen način zvedeli o akciji poljskih colniških uradnikov. V to mesto je namreč dospela egiptska mumija, katere je naročila varšavska univerza za svoj muzej, in uradniki so zaman iskali označbo v colniških regulacijah, ki bi se nanašala na mumije. Inspektorji so se po dolgem posvetovanju odločili, da mumije spadajo v vrsto posušnih rib in da so podvržene isti colnini.

NOVE OBTOŽBE PROTI FORDOVI KOMPAJNI

Unija za ameriške civilne svobodščine trdi, da je Fordova policija v zvezi s ganešči

New York. — (FP) — Pismo, katerega je Unija za ameriške civilne svobodščine naslovila Henry Fordu, vsebuje obtožbe, da je privatna policija Ford Motor Co. v direktnih stikih s ganešči in raketirji. Pismo sta podpisala John Haynes Holmes in Arthur Garfield Hays. Dalje pravi, da je Fordova in dearborska policija s svojo brutalno taktiko provocirala izgrede pred Fordovo tovarno v River Rouge, v katerih so bili štirje delavci ubiti.

Unija je takoj po masakru uvedla preiskavo, ki je ugotovila, da je bil eden glavnih zavajalcev Harry Bennetta, Fordovega uradnika, Chester LaMare, notorični kriminalce, katerega je končno ustrelila njegova telesna straža v kuhinji njegovega stanovanja. LaMare je imel pod prejšnjim županom kontrolo nad trgov sadja in posebej je bil obtožen ganeških aktivnosti. Na obravnavi so tega ganeša branili Fordovi odvetniki.

Poleg teh pismo naštevajo še druge ganeše in raketirje, ki so bili ali so še v ozkih stikih s Bennetom. Med temi so Tony D'Anna, Joseph Palma in Jackie Thompson, znani podzemski raketirji.

Smith bliže demagogu v demokratski stranki

Vzel je na piko guvernerja Roosevelta, ki se pogaja za predsedniško nominacijo

Washington, D. C., 14. apr. — Govor Alfred E. Smitha, ki ga je imel na banketu, katerega so se udeležili demokratski voditelji s vseh strani Amerike, je povzročil senzacijo. Ta banket na Jeffersonov dan je bil prirejen z namenom, da se mobilizira demokrate za predsedniško volilno kampanjo.

Potem, ko je Smith predlagal odgoditev plačevanja vojnih dolgov za dvajset let in ertanje 25 centov dolga na vsak dolar, ki ga dolžniki potrošijo za nakup ameriških produktov, in po očitni platforme, katero bi morala stranka sprejeti, je pričel kritizirati demagoško v stranki in namignil, da bo v kratkem začel odprti boj proti kandidaturi newyorškega guvernerja Roosevelta.

"Nedavno sem izjavil," je rekel Smith, "da sem pripravljen sprejeti nominacijo za predsednika, ako mi bo ponudena na konvenciji, in da ne bom do konvencije nasprotoval ali se ogreval za nobenega kandidata, sedaj pa moram podati izjemo v zvezi s omenjeno izjavo. Danes pravim, da bom slekel suknjo in zavihal rokave ter se boril do konca proti kandidatu, ki se stalno obrača z demagoškimi apeli na delavstvo in hujaka razred proti razredu, bogatne proti revetem."

Ta izjava je izzvala aplavz pri Smithovih oboževalcih, obenem pa so bili izmenjani značilni pogledi. Vsi so razumeli, da je imel Smith v mislih Roosevelta, ki je v svojem nedavnem govoru karakteriziral Hooverjevo politiko pri pobujanju depresije in izjavil, da so vladne pomoči deležni le bogatini, ne pa reveži. Ta govor je izzval številne komentarje v časopisju in splošno se ga je smatralo, da je hotel Roosevelt s njim pridobiti naklonjenost pri radikalnih elementih.

Češko vojaštvo ubilo sedem rudarjev

Praga, 14. apr. — Sedem rudarjev je bilo ubitih in več ranjenih pri večeršnjih spopadih med vojakom, policijo in stavkarji v češkem rudarskem distriktu.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna: en Zdravniško društvo (vsega) v Kanadi, \$5.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; v Chicago in Cleveland \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na izposojnino \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena tiskovne poštne — Rokopis ne vračajo.

Advertising rates on agreement — Manuscripts will not be returned.

Naslov na vse, kar ima stik s Prosveto

PROSVETA

2057-29 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Glasovi iz naselbin

Lincoln in mistah Hoover

Virginia, Minn. — Meščanski pisarji primerjajo Hooverja k Lincolnu. Pravi, da sta oba moža bila prezidenta v najhujših časih ter da Hoover ravno tako dobro vrši svojo nalogo kot jo je vršil Lincoln, zato sta oba moža enako velika, modrujejo ter delajo Hooverju dobro volitveno propagando. V resnici pa je tako primerjanje krivo in zmotno, vsek delavec, pa tudi brez pogleda, presodi, da pisarji le vabijo v Hooverov volilni boj, da s svojo bedasto izjavijo kako pametno, katero bi res jako potrebovali.

Lincoln stoji visoko nad Hooverjem, nad vsemi prezidenti kar jih je bilo v Ameriki, kot dozor mož s pogledom v bodočnost, neumoren šampion pravic vseh graženih in zavrnjenih mas, katere niso bile ljudje, ampak blago, sužnji, s katerimi je gospodar storil kar je hotel. Lincoln je imel načela, principe, je stal na tem, ter se boril z vso svojo energijo. Krivicam, katerih ni mogel zrušiti, je zadal udar, jih je ukičil. Lincoln je veroval v svobodo, slovo in bratstvo ter je dokazal to s svojimi deli celo svoje življenje.

Lincoln presega Washingtona, presega i vse svoje prednike in naslednike. Hoover pa mu niti do kolenca ne dosega. Lincoln je prvi ameriški komunist, ki je pomaknil nivoj korak bližje pravi demokraciji, žal, da se je rodil prerano, ko so bile razmere še v cvetju; ako bi stal danes na istem mestu, bi se nahajal na čelu revolucionarcev, za ponovno emancipacijo delavstva izpod kapitalistične sužnosti. Kdor hoče razumeti Lincoln, mora prebrati razumejoč Lenin, ter Debsa. Ako razumeš Lenina in Debsa, boš razumel tudi Lincoln, kajti načela teh treh mož so si tako sorodna, blizu, enaka, da jih ni moči ločiti. To je naš nazor in le naj prihajajo argumenti odkjer hočejo, le naj jemljejo zasluge tem trem možem, največjim vseh časov kar jih poznamo, oddajajo revnim, ali zagrinjajo v mrak. Stali bomo na braniku pred njimi, tolažili bomo mlade generacije njihova načela, da se bodo razumele.

Ze danes se razumejo, ako bi se člankarji hoteli poglobiti vanje in jih razumeti. Ako bi člankarji stremeli po jasnih perspektivah, bi ti močje razsvetlili njihove misli, da se bodo razumele. J. Kovaceh.

Jeričeva rdeča marela

Bridgeport, O. — Večkrat me kdo opomni, da sem omenjal "mimogrede" v Amerikanskem Slovcu. Ker nisem naročnik tega, me dosti ne zanima. Ampak Jerič se pa zadnje čase pogosto zanima zame. Pravi tudi, da so mi Zajčevi in Pogorelčevi nekaj primaknili tam v Chicagu, pozabili so pa še dati mi rdečo marelo k mojemu cekarju. Stvar je ta: ker agitiram že več let za Proletarce in ker sem vedno delal dober uspeh, je seveda nekoliko neoyčljivi. Kajti Amerikanski Slovcenec pri vsi svoji navdušenosti kampanji zadnjic ni dobil polovice toliko naročnikov kot je bila kvota določena, čeravno so vse mamice z zelenimi in črnimi mareli in plavi mi krili se rotile: Naročite naš preljubi in edini — A. S. edini list, ki bo vaše preljube plave duše rešil pogubljenja pred to grdo brezversko Prosveto in Proletarcem. Ampak vse ni nič zaleglo, števila ni bilo, čeprav je sam voditelj slov. kristjanov A. Grdina iz metropole dal oklice v ta namen.

Seveda zdaj se morajo pa malo znesti. Začetek pri Prosveti na Lawndalu, da oglašajo kandidature kapitalističnih strank, pri Zajčku, Pogorelcu in seveda tudi ne smejo pozabiti ohlajkega Snojčka in njegovega cekarja, pa pomanjkanje rdeče marele. Ko grem po svetu, vidim, da zarja vstaja za gorami, in v mnogih hišah se nadomestuje Prosveta in Proletarce namesto Jeričeve bistre plave marele. Ne vem, če sem v pravem ali ne. Mogoče imajo zastopniki A. S. zelene marele. Kajti enkrat, leto nazaj, jo je moral neki njih zastopnik v državi Pa. iz neke dobre poštnice katoliške hiše okuriti, zaradi njegove judovske

taktike in uljudnosti. Seveda, ne vem kakšno marelo je imel, ker sem bil par minut prepozen, da bi se arečala. Pa naj bo, hvala za reklamo.

Upravi Proletarce bom sporočil, da mi naj gotovo poljejo rdečo marelo; mogoče bom imel še več uspeha. Rabil jo bom proti A. S. v korist Proletarce in seveda tudi SNPJ. Slavnemu čevljarju Jeriču priporočam, da le naj še kaj piše o naši Prosveti in Proletarcu, ker s tem da naznanje svojim čitateljem, da imajo slov. delavci v tej deželi v resnici dva prava delavška lista. Želim tudi Jeriču in njegovemu slavnemu A. S., ker smo v časih volitev, da več kot morejo: udrihajo po socialistih in agitirajo za kapitalistične kandidate, da bo več pink, pink. Tlatim, ki trdno spijo, je pač vseeno, ali je dež ali aneg. Drugi, ki se pa bude počasi, bodo pa že spoznali, da vam je le za pink, pink. Joseph Smoy.

Zapisnik federacij

Pittsburgh, Pa. — Zapisnik skupne seje veselilnega odbora federacij in zveze SNPJ, SSPZ in JSKJ dne 27. marca 1932 v Slov. domu v Pittsburghu, Pa. Navzoči so: Od SNPJ A. Horvat, J. Hrvatin, A. Barilar in Kvartec, Od SSPZ Lavrič, Bogataj, Krotec, Dermota in Kastelic. Od JSKJ Kosoglav, Zagar, Eržen, Pogačar in Varoga. Brat Barilar odpre sejo in pove namen iste. V odbor tega skupnega delovanja so bili izvoljeni sledeči: predsednik A. Barilar, tajnik J. Varoga, zapisnikar A. Horvat, blagajnik J. Kvartec. Nadzorni odbor: J. Pogačar, Dermota in I. Kastelic.

Brat Varoga priporoča, da bi se priredil piknik. Brat Barilar govori, da so naše naselbine jako oddaljene ena od druge in je nemogoče, da bi se zamogla vsa društva tega piknika udeležiti. Zavoljo tega priporoča, da bi se napravilo dva piknika, in sicer enega v eni naselbini in kasneje drugega v drugi naselbini. Prostor za prvi piknik so bili priporočili: Center, Sygan, Renton in Claridge. Brat Eržen potlaži, da na Centru ni primerne prostora, da bi se zamogel piknik vršiti. Predlog, da se prvi piknik vrši na Syganu, Pa., je bil soglasno sprejet. Za drugi piknik pa brat Varoga predlaga, da se prepusti prihodnji seji. Predlog soglasno sprejet.

Po daljšem razmotrivanju, katero nedeljo naj se vrši ta piknik, je bilo enoglasno sprejeto, da se vrši piknik 26. junija, to je 4. nedeljo v mesecu, vstopnica bo 25c z dvema dobitkoma, in sicer 1. dobitek cekin \$5.00, drugi dobitek pa cekin \$2.50. Vstopnice naj bodo samo v slovensčini. Sklenjeno je bilo, da se vstopnice razpodelje na vsa bližnja društva. Ali vse neprodane, kakor tudi vse prodane vstopnice morajo pa društva vrniti pred piknikom.

V odbor za prireditev tega piknika so bili izvoljeni sledeči: A. Barilar, I. Kastelic, Dermota in J. Jurgel. Ta odbor ima polno moč, da vse preskrbi, kar je potrebno za ta piknik. Oglašov se ne da v glasila. Ampak priporoča se, da članstvo potom svojih dopisov oglašja ta piknik. Odboru se priporoča godbo za ta piknik iz Canonburga. Ravno tako se priporoča, da se povabi tudi pevaka društva.

Clarence Darrow in njegova žena ob odhodu na Havajske otoke, kjer Darrow zagovarja štiri ameriške morilce mladega domaćina.

Za drugi piknik je pa bilo priporočeno, da bi se obdržal na Claridgu, Pa. Prečita se pismo sobrata Smrekarja, ki priporoča, da bi se dobilo govornike. Po daljši debati se sklene, da se ne vabi nikakršnih govornikov. Pozdravne govore bodo podali zastopniki navzočih federacij in zvez. Za prihodnjo sejo se sklene, da tajnik pozove v vseh glasilih. Ker je bil s tem dnevi red izčrpan, predsednik zaključil sejo ob 12. opoldan.

Anton Horvat, zapisnikar.

Farmarstvo v Arkansasu

Plumerville, Ark. — Dnevnik Prosveto čitam že delj časa in sedaj vidim zanimanje rojakov glede farmarstva. Omenil bom najvažnejše, če bo kateremu koristilo.

Ta pokrajina je 55 milj. sev. zapadno od Little Rock mesta. Leži ob izvrstno lepi tlakovani cesti. Podnebje je zdravo, ni poplav, zemlja je dobra za razne pridelke. Največ se pečajo z bombažem, vendar tudi z mlekarstvom, sadjerejo in perutnino.

Zemlja se dobi od deset dolarjev naprej, od poraščene z drevesom do očistene, obdelane farme. Dežuje povprečno dosti in namakanje je nepoznano.

Dosti je revnejših družin, katere bi si z nekaj stotaki v kratkem času ustanovile svojo kmetijo ali tudi kolonijo.

Južni del Texasa je lep, a zemlja je za tistega, ki poseduje tišočake. Če kateri želi več pojasnil, naj piše.

Kar se tiče politike, želim, da bi se druga in tretja internacionala malo bolj sprijaznila. V slovi je moč, katero nujno potrebujemo. — M. Muller, Route 1, Plumerville, Ark.

Poročilo A. J. Z.

Duluth, Minn. — Iz urada glavnega tajnika Ameriške jugoslovanske zveze v Minnesoti: V mesecu aprilu in maju t. l. bo Zveza, za potom svojih lokalnih klubov, popisala vse jugoslovanske prebivalstvo v Minnesoti, in sicer iz sledečih namenov:

1. Da se enkrat pronajde koliko je jugoslovanskega naroda v Minnesoti. 2. Da se pronajde število ameriških državljanov med Jugoslovani v Minnesoti, in koliko je še takih, ki imajo prve papirje in koliko je tistih, ki še nimajo nobenega ameriškega papirja. 3. Nadalje, koliko je naših Jugoslovancev v Minnesoti brezposelnih in število tistih, ki se sedaj nahajajo v veliki potrebi valed brezposelnosti, ne dobivajo pa nikake pomoči od države, kot to dobivajo ostali prebivalci raz-

Pleše bodo izginile

Slavni in nesrečni nemški filozof Weininger je trdil, da na svetu ni čistokrvnih mož in čistokrvnih žena. Vsak individuum, bodisi žena ali mož, je mešanica moških in ženskih lastnosti. Podobne teorije so postavljali že drugi filozofi in visoka znanost se jim je takrat smejala. Toda moderna znanost je potrdila vsaj deloma njih pravilnost.

Kar dela moškega moža in ženske žensko, so hormoni. Prof. Steinhach je odkril, da sta dva hormona, moški in ženski, ki povzročata nasprotno lastnost. V najnovejšem času pa so odkrili, da kroži skoraj v vsakem moškem poleg moškega tudi ženski hormon. Ženski hormon v moškem telesu ima velikanški pomen — namreč, da obvaruje moškega določenih bolezni.

So bolezni, ki napadajo skoraj izključno "močni" spol. Tako neka vrsta vnetja očesa, mrežnice, ki vodi neizogibno do osepitve, in hemofilija, tista krvna bolezen, ki povzroča, da človek izkrvavi brez pomoči iz najmanjše rane.

Znanost je ugotovila, da nedostaja tem moškim ženskega hormona v krvi! Moškim z navedeno krvno boleznijo so na pr. vbrizgali ta hormon in so ozdraveli! Može, ki so osepeli na tisti tipično moški očesni bolezni, so pa z vbrizgom ženskega hormona spet spregledali!

Prof. Fliess je ugotovil še nekaj zanimivega: namreč to, da moški z žensko primesjo ne dobe pleše. Pleše pospešuje tedaj moški hormon, ženaki pa jo ovira. Dunajski dermatolog dr. Pulay je na tej podlagi začel zdraviti pojav pleše. Že po peti injekciji ženskega hormona se je izpadanje las ustavilo. Seveda se ne da to zdravljenje šematizirati temveč zavisi izbira in kombinacija hormonskih pripravkov od čezne konstitucije vsakega posameznega pacienta.

Na isti način je prof. Steinhach v najnovejšem času dokazal, da izločujejo ženske žleze poleg ženskega hormona krvni sok, ki učinkuje kakor moški hormon. Z umetnim pospeševanjem izločevanja tega hormona v ženskem telesu je lahko v živalakem ekspanimentu celo spreminjal specifične spolne znake samice, ekstraktom iz ženske spolne žleze je lahko kastrat celotno žival. Normalno zavira ženski hormon v ženskem telesu delovanje moškega hormona, če pa postane prešibak, se lahko zgodi, da prične ženska dobivati moške znake: brado in podobno. Znanost sicer še ne pozna metode, po kateri bi iz ženskega telesa odstranjevala moški hormon in tako zatirala v korenini nastanek moških znakov, pač pa uporablja dr. Pulay v takšnih primerih dodatne injekcije ženskega hormona, s čimer zavira učinke moškega hormona in vrača ženskam ženske znake. Tako odstranjuje n. pr. ženskam nezaželjeno brado in slične moške "krase".

Zanimivo pa je, da učinkuje isto sredstvo, namreč ženski hormon, v raznih spolih čisto nasprotno. V prvem primeru pospešuje rast las, v drugem pa odstranjuje dlake.

Nalezljive očesne bolezni

Nalezljive očesne bolezni niso ravno redke. Vnetje vezne kožice, ki pokriva zrenico in notranjo stran vek, povzroči dostikrat okuženje z bakterijami. Nalezljiva so pred vsem gnojna vnetja vezne kožice. Če si bolnik onesenja prste z izločki ali solzami iz bolnega očesa in da komu drugemu roko, si ta lahko okuži oko. Seveda niso vsa vnetja vezne kožice nalezljiva, toda previdnost je vselej potrebna in bolnik bi moral sam uvideti, v kakšno nevarnost spravlja svojega bližnjega, in zato skrbeti, da bo imel roke zmeraj umite. Če pa zdravnik reče, da je bolezen nalezljiva, je treba še posebne pazljivosti.

Ena najnevarnejših nalezljivih očesnih bolezni je trahom ali egipčanska očesna bolezen. Tudi ta bolezen, ki utegne povzročiti oslepljenje, če je ne začnemo dovolj zgodaj zdraviti, se razvije iz vnetja vezne kožice. Marsikdo se bo spomnil te bolezni iz vojnih časov. Takrat so ujetniki, ki so se vračali, okužili cele pokrajine. Zdaj je ta bolezen redkejša.

Okuženje lahko povzroči drugo očesno bolezen, ki je že mnogim ljudem vzela vid: blenoreja, ki je zanesajo klice kapavice (triperija). Če pridejo gnojni izločki iz očesnih in spolnih udov, ki so okuženih s kapavico, z umazano roko, vodo za umivanje ali brisačo v oči, nastane tam močno vnetje, ki ga je treba takoj zdraviti. Dostikrat je vzrok te bolezni stara vžiga: ljudje pravijo, da ozdravi vse otrokove očesne bolezni materina seč. S to sečjo umijejo otroku oči! Pri sedanjih razširjenosti kapavice pa ni prav nič čudnega, če je materina seč okužena z bacili kapavice, ki pri takem načinu "zdravljenja" zaldejo v otrokove oči.

Nekoč je bila vzrok otrokovi alepostiji največkrat infekcija med porodom. Ko je novorojenec lezel skozi spolni ud, ki je bil okužen s kapavico, se je inficiral. Danes se to v večini evropskih držav ne dogaja več tako pogosto, ker je preprečeno z zakonskim ukrepom. Vsekemu novorojenecu je treba takoj po rojstvu kani v oči enodostotno raztopino peklenskega kamna, ki prepreči očesno kapavico.

Nekoč zelo pogost vzrok oslepljenja so bile očesne koze (osepnice). Obvezno cepljenje jih je pregnalo. Toda kadar je otrok cepljen, je treba paziti, da kož ne spraska in si ne okuži oči. Najvarnejše sredstvo zoper to je ovoj, ki mi z njim koze pokriva.

(Nadaljevanje v drugi koloni.)

ko dva centa na funt kruha. Danes je pšenica veliko cenejša kot je bila pred dvema letoma, torej so manjši stroški, k večjemu tri cente za funt kruha. Kljub temu je družba znižala ceno le za en cent, medse pa za 10 do 20 odstotkov! Tako se dela!

Unije in gangeži

Predsednik Hoover je promoviral federalnega sodnika Jamesa H. Wilkersona v Chicagu za člana okrožnega prizivnega sodišča. Promocijo mora potrditi senat. Federalno prizivno ali apelatno sodišče je važna pravosodna postojanka, ki rešuje pritožbe proti obsodbam nižjih sodišč.

Organizirano delavstvo — strokovne unije — v Chicagu dobro pozna sodnika Wilkersona. Leta 1922 je ta sodnik udaril unije stavbnih delavcev z ostro injunkcijo; kadarkoli je prišel v dotiko s kakim sporom med unijami in delodajalci, vselej se je postavil na stran delodajalcev. Poznan je kot injunkcijski sodnik in zagrozen nasprotnik organiziranih delavcev. Zato so čikaške unije takoj poslale protest proti promociji sodnika Wilkersona in so apelirale na senat, naj ne potrdi promocije. Unijaka lojba v Washingtonu je podprla ta protest.

Kapitalistični interesi v Chicagu so pa odgovorili, da čikaške unije nasprotujejo promociji sodnika Wilkersona v imenu čikaških — gangežev. Wilkerson je namreč predsedoval obravnavi proti gangeškemu kralju Caponu in on ga je obsodil na enajst let zapor. Zaradi tega so kapitalistični interesi razglasili sodnika Wilkersona za "velikega junaka", ki je stri največjega gangeža v deželi in vsi oni, ki mu nasprotujejo, so na strani ganga. Capone, dasi je v zaporu, še vedno vlada svoje gangeško kraljestvo po svojih pribočnikih in med temi so tudi — voditelji čikaških delavskih strokovnih unij.

Kapitalistični interesi so poslali v Washington federalnega distriktnega pravdnika Johnsona, da predstavi senatu Wilkersona v njegovi pravi luči, to je kot modernega svetega Jurija, ki se uspešno bori z gangeškim zmajem. Johnson je pri v Washingtonu povedal čudne reči — povedal je preveč o nekih "pogajanjih" med sodnikom in gangeži. Na podlagi tega "pogajanja" je bilo dogovorjeno, da Capone prizna krivdo s pogojem, da dobi lahko kazen — par let zapor. Ampak Caponovi pribočniki so ga sami polomili; pregodaj so se pobahali s svojim vplivom in zadeva je prišla v čenopase. To je razočalo sodnika in prezrl je "pogodbo" ter priamoli Caponu enajst let. Nekateri senatorji so na vse to zelo sumljivo zmajevali z glavami. Promocija še vedno čaka potrditve.

Distriktni pravdnik Johnson pa ni imenoval niti enega unijakega odbornika v Chicagu, ki bi bil v kakih zvezi z znanimi Caponovimi gangeži. Obdolžitev v kapitalističnih listih, da so čikaški gangeži najeli delavake unije za protest proti promociji sodnika Wilkersona, je ostala brez podlage.

Včas so imeli voditelji unij za anarhiste, ki čakajo za ogrom z bombo v roki, da ubijejo delodajalca; danes jih imajo za gangeže in raketirje. Starokopitni voditelji so si tega sami krivili. Saj so večinoma po vseh večjih mestih v istih političnih gangah, v katerih se brataro družijo vsa korumpirana žlajata od butlegarskih magnatov in bordelirjev na dnu do industrijskih knezov na vrhu. Ali je to gnilo pajdaštvo delavskim voditeljem v čast? Dalje imajo v mnogih unijah na vodilnih mestih karakterje, ki se po svojem obnašanju in nasilni taktiki prav nič ne razlikujejo od profesionalnih gangežev. Revolverska taktika nekaterih "business agentov" je že naredila precej škode unijam.

Dokler se stari unijaki voditelji ne ločijo od gnile politike velikih kapitalističnih gangežev in raketirjev, ki odirajo delavski razred do kosti, toliko časa ne ajejo pričakovati simpatij od zavednih delavcev, kadar jih lati veliki gangeži obdolože, da so v zvezi z malimi gangeži.

Povest o kruhu

Continental Baking Company, ena od štirih vej krušnega trsta, je znižala ceno kruha za en cent pri funtu — obenem je pa znižala mezdo vsem svojim delavcem za 10 do 20 odstotkov.

Ta družba obratuje po vseh Združenih državah 105 velikih pekarnj in ima vsa skupaj upošlenih do 5000 delavcev.

Ko je bila v septembru 1930 v kongresu preiskava o krušnih cenah, je bilo tedaj odkrito, da stroški delavake mezde v produkciji kruha znašajo pol centa, največ pa cent in pol, na funt spečenega kruha; stroški moke in drugih pritrilj, iz katerih pečejo kruh, pa so manj

(Nadaljevanje v zadnji koloni.)

Stirinajstletni William Reid, filmski igralec, z materjo.

(Dolgo na 3. strani.)

Igor Štepec

RDEČE NOČI

X.

Marta je obstrmela, se z največjo težavo zbrala, zatrija vse, kar ji je vabilo solze v oči in tako v hudem odporu proti navalom razgibanih čustev dočakala Ivica in Tomaža, ki sta se vrnila iz notranjih prostorov.

Tomaž je bil z dobro voljo prav dobro založen, zato ga gospa ni plašila. Korajžno je stopil k nji:

— Gospa, takšno samevanje se ne spodobi. Če dovolite, vas povabim k veselju ljudem.

Ivica pa ni bila mar gospa. Na mizi je zagledala ostalo vino, se razveselila, natočila kozarce in pila.

— Na vino smo čisto pozabili. Tomaž, pomagaj!

Tomaž je takoj poprijel za kozarec.

— Na vaše zdravje, gospa.

Tudi Ivica je po svoje nazdravila:

— In na veselje današnjega večera!

Sofer je lezel v svojo prešernost.

— Ki postaja vedno večje. Zopet smo dobili novih gostov.

Marta se je šele zdaj obrnila k njima.

— Kdo je prišel?

— Golobrad pisun iz tovarne. Smrkav napihnjeneč, ki misli, da mora vse klečati pred njim.

Marta je z zanimanjem poslušala, ko je pa povedal, ji je bilo takoj vse jasno.

— Ze vem. Mladi Fabijan je.

Tomaž je pravilno rešitev uganke, nemo potrdil in govoril dalje.

— Novega dekleta ima sabo. Kolikor slutim, se že delj časa lovi za njo, pa se mu je zoperstavljala. Čudna punca za naše čase.

Soferju se je odprla zbadljiva žilica, kar pa Ivici ni bilo najbolj všeč. Takoj ga je zavrnila:

— Oho, ti misliš, da smo kar tako! Vsakomur se pa ne pustimo!

Tomaža pa Ivica jeza ni motila. S šaljivim namenom jo je grdo pogledal in se dalje šopiril z svojo besedo.

— Molči, Ivica! Moj avtomobil je zanimive povesti. Marsikakšno deklico sem že marsikam popeljal. Ker je to služba in denar, molči; in tudi dekleta molče. A ne radi službe, čeprav je tudi pri njih denar. Radi poštenja molče, zavoljo ugleda in dekliške časti. Mladi fantje jim pa pisarijo sladka pisma, jih obožujejo in ne vedo, da so jih že starci plačevali.

Ivica je postala vse bolj najezana. Obrnila se je k Perovski.

— Gospa, ne poslušajva ga! Tam so kavalirji, ta pa zbada.

Gospa je vzela njen poziv za odločitev, ki jo je takoj razodela:

— Proč sem hotela, zdaj pa ne pojdem. Napilem se, napilem!

Kakor bi vriskala, tako ji je bilo. Hotela se je izživeti, poteptati ponižanje, ki ga je doživela in pozabiti vse, kar jo je žgalo v razbolelih in omotičnih mislih. Niti malo ni več pomisljela. Prva je odšla na plesišče, a z njo je odhitela tudi Ivica.

Tomaž je pa ostal sam.

To ga ni prav nič motilo. Pograbil je steklenico, si nataknil v kozarec in z velikim zadovoljenjem pil. Zraven si je pa na glas povedal:

— Zdaj ga lahko. Kadar ni ljudi poleg, ni boga in biriča.

XI.

Skoki zadnje duri je vstopil Mirko.

Ko jih je za sabo zaprl, je obstal in gledal dobrovoljnega soferja, prisluhnil in ujel razgibane zvokle plesne muzike, rahel šum plesoščih in živo govorico razigranih ljudi, ki so postajali vedno glasnejši. Prihajal je z lova za Andrejem, kateremu je oddal Ivanke v varstvo in se nato vrnil v gostilno. Tu mu je bil Tomaž

Ivan Jontez:

Gospoška Fifi in Fido iz aleje

— Vidiš, draga, takšen je naš boj za obstanek . . . Poleg tega se je treba izogibati ljudem, ki nas preganjajo, ker smo se rodili v alejah in smetiščih . . . In mnogokrat se je treba boriti ardit z zobmi za zavrženo kost ali umazan odpadke . . . Nu, spomniti in poleti že se gre, vedno se kaj najde za pod zob, ampak pozimi je pa druga muzika! V mrazu in snegu je težje iskati vsakdanje hrane . . . In takrat nas pogl glada muči še mraz . . . Ej, že zdaj trepetem pred prihodnjo zimo! Tebi je vse to seveda neznan. Vsega imaš na preostajanje, življenje ti je mehkužno (na tebi se vidi) in niti migniti ti ni treba s tačo za vse dobrote, ki si jih deležna . . .

— Smrdi, Fido! Je tedaj zajavkala Fifi. — Pojdva odod, sicer omedlim. Čudim se, kako moreš prestatjati v tej odvratnosti, ljubček! In pri tem še razkopavaš te smrdljive kupe . . .

— Kaj se hoče? . . . Je tužno vzdihnil Fido. — Živeti je treba, kakorkoli, dokler ne pride pome smrt ali konjač. Sicer pa to ni tako strašno: privadiš se vsemu;

mi, ki se nismo rodili v svili in izobilju, se še posebno lahko privadimo temu življenju, ker se moramo, in ker končno tudi ne poznamo boljšega življenja. Sicer pa tudi ljudje delajo to, kar delamo mi: nič se ne stramujejo razkopavati teh smeti ter pobirati zavržene odpadke — in ljudje so vendar vzvišeni nad nami . . . Zadnje čase jih je čedalje več v teh alejah in po drugih smetiščih, starih mož, mladih ljudi, otrok . . . Konkurenca je vsak dan silnejša, in če bo šlo tako naprej, kmalu ne bo več odpadkov in kosti za nas . . . Ljudje bodo vse sami požrli . . . Ej, težek je dandanes naš boj za obstanek! Meni se tako zdi, da je tudi pri ljudeh, ne samo pri nas, nekaj narobe . . . Zlodej naj razume: nekateri ljudje mečejo jedi na smetišča, drugi jih pa izbrakavajo . . . In v pasjem svetu prav tako: ti imaš vsega preveč in ni se ti treba bhati za kostmi, drugim pa kmalu ne bo ostalo niti golih kosti . . .

— Pojdi, Fido! Je prosila Fifi, ki za njegove besede ni imela nikakršnega razumevanja, ker ji je bilo pač vse to tuje. — Smrad postaja neznošen zame . . .

— Fido se je vdal in odcapljala sta iz zapuščenega aleje, kjer sta se bila našla in zaljubila. Spotoma se je v Fifi glavi rodila lemenitna ideja: Fido naj gre z

kar prijaten tovariš, njega se je zares razveselil, vse drugo ga pa ni prav nič zabavalo.

— Kako, Tomaž? Se vedno star prijatelj vina in deklet?

Sofer je izpil zadnji kozarec. Mirka je najprej premeril s kalnimi očmi, potem se mu je prijateljsko nasmehnil.

— Z obojim se mimigrede sladkam.

— Kaj ti je dražje?

— Vino, vino, ker mi da veselih urc. Deklet sem se že preobedel. Veliko sem jih imel, druga na drugo so se jezile, mene je pa zabavalo. Še dostojno sem se zredil na račun njihove jeze in večne ljubezni. Tudi ti se še zrediš, če boš pameten. Več, najbolj so poročene ribice pripravne. Srednjeletne gospe so zelo hvaležne za vsako ljubeznivo besedo. In molčati znajo, kar je tudi lepo za naše obrekljive čase. Zato si ne trgaj možgan, kadar bo v srcu kaj narobe.

Mirku je postalo soferjevo razlaganje in svojevrstno pojmovanje ljubezenskih zgodb takoj odvratno. Zgrbančil je čelo in ga zavrnil.

— Tomaž, pustl neumnosti.

Tomažu ni bilo treba dvakrat reči. Mirkova opazka ga je čudno zadela, zato se je osorno obregnil.

— Če ne maraš za mojo modrost, potem sem ti tudi jaz odveč.

Šel je nazaj na plesišče in se z drugimi ljudmi spustil v pogovore.

XII.

Prav tedaj je pa Ivan notranje prostore zapustil in se namenil v posebno sobo. Srečala sta se z Mirkom in obstala.

— Kje si Križnikovo pustil?

— Z Andrejem se vrača. On jo potolaži in poižve, kako v njegovem kraju.

Ivan se je radi Ivanke pomiril in takoj stopil pred Mirka z nenavadnim vprašanjem:

— Že veš, kdo pleše?

— Ne. — Povej.

Ivan je oprezno šepnil:

— Metka je tu.

Mirko ni ostal popolnoma miren. Nekaj ga je zganilo. Z muko in obvladanjem je ostal na svojem mestu. Polglasno je spregovoril:

— Sama?

Ivan je zmajal z glavo.

— Družbo ima. Kaj storiš? Grevna na sprehod ali na plesišče?

Mirko ni mogel takoj nič pravega odgovoriti. Zamislil se je in prevdarjal. Potem je našel odločno besedo.

— Nikamor. Sem jo pripelji. A ne povej, da sem tu.

Mirko je stisnil zobe in se vdal v vse možnosti, ki so lahko nastale.

Ivan pa je odšel med plesoče ljudi. Dekleta, ki ga je hotel odvesti v posebno sobo, je našel med njimi. Ker je vedel, kaj mora storiti, je žrtvoval lep poklon, odpravil njenega plesalca v kot in jo v prijaznem pogovoru izvajal stran.

Mirko je čakal.

V nemirnem pričakovanju je nekaj časa gledal za Ivanom, potem je začel mrzlično hoditi po sobi, a je tudi s tem prenehal. Sedel je k levi mizi, si zagrmel roke v lasje in sedel tam do njenega prihoda. Pri levi mizi je bil skrit, neviden.

Metka in Ivan sta vstopila.

Ona je prišla v lahki, preprosti obleki za ples. Imela je dvajset let in ljubko postavico. Na njej se je videlo, da jo je Ivan z največjo težavo spravil v to samoto. Kazala je malo zadrege in prav toliko odpora. A Ivan je znal govoriti, prepričeval jo je tudi zdaj, ko je že Mirko slišal vse njun pogovor.

(Dalje prihodnjak.)

Fido je uvidel, da ni časa za razmišljanje in razglabljanje ter ni utegnil počakati, da bi palica padla po njem; pobral se je bliskovito naglo na svoje štiri ter odkuril z repom med nogami po belem asfaltu; ustavil se je šele v svoji rodni aleji.

— Vedel sem, da bo tako, je turobno vzdihnil in pri tem mislil na dražestno paščko, ki jo je komaj našel, a je že bila izgubljena zanj. — Ne marajo ljudje nas, ki smo doma v alejah in preperelih šupah. Eh, ni je enakosti na tem puklastem svetu, in tudi pravice ni! . . . Sicer pa sem bil norec, ko sem verjel Fifi, da plebejci in oni z vrha morejo shajati pod eno streho . . . Siromak je pač le siromak in bo siromak ostal vse živte dni, če si sam ne zna pomagati . . .

Fifi pa je morala poslušati ostro pridigo svoje gospe.

— Da te ni aram! Z umazanimi potepuški mi se potepaš okrog in še domov jih vodiš! Sramuj se! In le glej, da se kaj takega več ne zgodi! Potem ne bova več prijatelji. Ti se smeš družiti s psi svoje krvi, z umazanimi potepenci a ceste ne smeš padajati. Razumeš?

Fifi je priklimala ter tužno zamrmkala, kot da razume, da se res ne velja družiti se s plebejci kakršen je Fido, čeprav je lep, močan in postaven. Toda ko je dobila tovariša svoje enake krvi, ji ni ugajal. Fido je bil vse drugačen. In ob priliki se je spet potepa po alejah. Fidota sicer ni našla, zato pa druge, njemu podobne. Trpela je zaradi tega največ služkinja, ki je bila mnogokrat zmerjana zaradi potepuške Fifice.

Nekega dne pa je Fifi nenadoma zbolela in vaa zdravniška veda ji ni mogla pomagati. Na svojem zadnjem potepu je v družbi s svojim ljubimcem požrla nekaj odpadkov, ker je bila lačna, in to je postalo usodno za nežno paščko.

Umrla je. Gospa je bila neotlašljiva. Jokala je, da bi Fifica prav gotovo oživela, če bi bilo v nji le še trčhico življenja.

Pokopali so jo na lepem pasjem pokopališču, na grob so ji postavili spomenik iz belega marmorja.

Ko se je Fido nekega dne pregrešil zoper vse človeške in pasje predpise ter skozi slučajno odprta vrata mahnil na pokopališče pasjih aristokratov, se je zelo začudil novemu spomeniku. Še bolj pa je bil presenečen, ko je čital:

— Tukaj počiva naša ljubljena Fifi, plemenitega rodu in krvi. Naj sladko počiva v grobu, ki se ji je prezdodaj odprl.

Njena gospodarica, kateri je Fifi zvesto služila, ji ohrani veččen spomin.

Torej Fifi, ki je prišla nekoč k njemu v alejo, je mrtva. Fido se je tužno zamislil ter otočno filozofiral: Takole se nekoč vse neha. S smrtnjo.

Ko se je zamislil na smrt, je Fido v duhu uzrl svojo smrt in pogreb.

Na zapuščenem smetišču umira. Poleg njega leži smrdljiva kost, ki jo je bil izkopal, a je ne more več obrati. Sam je, žive duše ni v bližini, nihče ne objokuje njegove smrti. Izdihne. Potem ga zabrakajo v smetišče ali v gnoj, in končano je.

NAROČNIKI POZORI!

Znamenje (Feb. 28, 1932), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustatvimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljen, ker ni bili plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen valed napučenega naslova, plašite nam dopisnice in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so val društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani SNPJ doplačajo \$4.50 za leto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za član \$6.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo \$1.00 za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto \$1.20.

Upravištvu "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago

In Fido se je žalostno ozrl na Fifi nagrobni spomenik ter vzdihnil:

— Se po smrti si nismo enaki . . .

In kot nalašč je prišla tisti hip na pokopališče lepa, mlada gospa, kateri se je Fido bliskovito naglo umaknil za širok grm. Gospa pa je pokleknila k Fifi nemu grobu ter začela pretakati bridke solze.

Fido je zalajal ter v velikih skokih planil preko grobov proti vratom.

— Svet stoji na glavi! je bil njegov zaključek.

(Koniec.)

Razne zanimivosti

Vatikanaka moda

Vatikan, kakor znano, ostro nastopa proti izrastkom sodobne mode in zlasti ženake, ki jih sprejema papež v avdienci, se morajo držati strogo določenih predpisov. Sedaj je neka angleška firma spravila na trg posebno "uniformo za romarke," od katere si obeta velik dobiček. Ta obleka je črna, dolga in zapeta do vratu, dolgi so tudi rokavi. Pripada ji še plašč iz črnih čipk. Kakor poročajo, prihajajo angleške romarke že pogosto v tej noši v Rim.

Vstaja gobavec

V koloniji za gobavce Fontiles, ob vzhodni obali Španije, so gobavci premagali svoje čuvaje, vdrli v bližnja naselja, lovili ljudi in jih poljubljali, da jih na ta način okužijo in se s tem maščujejo nad človeško družbo, ki jih je izobčila iz svoje sredine in da obenem opozorijo svet na svoj težak položaj. Prebivalstva se je polastila panika in je bežalo pred gobavci na vse strani. Le s težavo se je oblastnim posrečilo jih poloviti in spraviti nazaj v kolonijo.

Menih umoril gojenca

V Rimu se nahaja zavod za vojne sirote, ki ga vodijo očetje salezijanci, kjer se dečki poleg šolskega pouka učijo tudi raznih obrti. Pred par dnevi so našli v spalnici, kjer je skupaj spalo 35 gojencev in dva brata-redovnika, 18-letnega Di Benija zjutraj s prerezanim vratom. Preiskava je dognala, da ga je umoril eden iz

25 centov

v poštah znamkah nam pošljite in poslali vam bomo lep

S. N. P. J.

ŽEPNI KOLEDAR

1932

Društva, ki jih še niso naročila, se lahko naroče, imamo jih še nekaj na rokah.

PROSVETA,

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

med obeh bratov redovnikov radi tega, ker mu je gojenec grozil, da ga bo ovačil predstojništvu, ker ga je spolno zlorabil. Morika so aretirali, zavod zaprli, gojence pa razmestili po drugih zavodih.

NA PRODAJ JE

5—6-sobna lesena hiša in se prodaja za \$5,500. Takoj je plačati le \$500, ostalo pa na lahke mesečne obroke. Eno stanovanje je v najemu in drugo je kar sedaj predelano in barvano, ter pripravljeno za seliti se v vanj. Pridite osebno na 4315 W. 63rd St., Chicago, Ill., ali pa kličite na tel. Prospect 8124, v store.

—(Adv.)

TRINERJEVO

GRENKO VINO

prvi naprtilj, slabostu apetitu, glavobolu, težbi spanja. V vaši lekarni.

KNJIGE S. N. P. J.

Pri Prosveti oziroma Književni Matici SNPJ imamo na rokah še nekaj dobrih knjig in če katero želite naročiti, sedaj je čas zato.

Ameriški Slovenci, stane . . . \$5.00

Slovenska Angleška Slovica . . . 2.00

Zajednici . . . 1.75

Zakon Blagoslovja . . . 1.50

Pater Malaventa v kabaretu . . . 1.50

Josipa Higgins . . . 1.00

Herbenica, igra 1.00

Med brati, igra 1.00

Denar in naročilo pošljite na naslov:

PROSVETA

2657 S. Lawndale Avenue,

Chicago, Ill.

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva ali tri člane in eno družino in iz enega naslova k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri anasmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Mi prištejemo enega, dva ali tri člane in eno družino k eni naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člane S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je skoro v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sedaj imate priliko, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveto. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrnič države in Kanado \$6.00

Za Cicero in Chicago je . . . \$7.50

1 tednik in 4.50

1 tednik in 6.30

2 tednika in 3.60

2 tednika in 5.10

3 tednika in 2.40

3 tednika in 3.90

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plačilu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član in dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljim naročnino za list Prosveto vsoto \$. . .

Ime Čl. društva št.

Naslov

Mesto Država

Nov naročnik Star naročnik

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledoščih članov moje družine:

Ime Čl. društva št.

Ime Čl. društva št.

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

▼

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J.

DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmernne, uinjako delo prve vrste

PMite po informacije na naslov:

S. N